

A Közlekedési és Távközlési Műszaki Főiskola könyvtárának feladatterve

TABICZKY Zoltánné

A FŐISKOLA SZERVEZETE ÉS MŰKÖDÉSE

A Közlekedési és Távközlési Műszaki Főiskola az üzemmérnökök képzésére a közelmúltban létrehozott műszaki felsőoktatási intézmények egyike. A műszaki felsőoktatási intézmények között elfoglalt helyét részben ez a tény határozza meg. Befolyásolják tevékenységét és kívánatos fejlődésének irányát azok az elvárások is, amelyek az MSZMP Központi Bizottságának tudománypolitikai irányelveiből, valamint az állami oktatás helyzetéről és fejlesztésének feladatairól hozott határozatából a műszaki felsőoktatási intézményekre vonatkoznak.

Az üzemmérnökképzésnek Magyarországon nincsenek előzményei; erre a célra új iskolatípust kell kialakítani. Ezért a főiskolán folyó tevékenység egyik fontos tényezője a közlekedési és távközlési üzemmérnökképzés oktatási és nevelési célkitűzéseinek megfogalmazása és a cél eléréséhez szakmailag és pedagógiaiilag leghatékonyabb módszerek kidolgozása.

A főiskola Magyarország harmadik legnagyobb ipari gócpontjának, Győrnek, első műszaki felsőoktatási intézménye lesz. Oktatási szakiránya a városra elsősorban jellemző iparágakkal rokon. Ez azt jelenti, hogy végzős hallgatóinak nagy százaléka Győrött munkaalkalmat is talál majd.

A város adottságainak és az új intézmény tevékenységének összhangja, ami ebből a koncepcióból kicsendül, a gyakorlatban még nincs meg.

A főiskola már működik: olyan, korábban önálló oktatási intézmények tartoznak szervezetébe, amelyek a Győrbe költözésig egymástól távol, a korábbi keretek között folytatják tevékenységüket, mivel az új épületek - kiemelt beruházásként - csak most nőnek ki a földből.

A főiskola oktatási egységei és ezek elhelyezése a következő:

Közlekedés-építési Kar
Gépjárműközlekedési Tagozat

Budapest
Budapest

A valóságos helyzetképhez tartozik még, hogy a Budapesten működő három oktatási egység is három különböző helyen működik.

Az elnevezések nagyjából már az oktatási szakirányról is felvilágosítást nyújtanak. A fent közöltekhez még hozzáfűzöm, hogy a Közlekedés-építési Karon a vasutépítési, utépítési és hidépítési szakon kívül vasutgépész szak is működik, és hogy a főiskola végleges szervezetébe Járműgyártó Kar is tartozik majd. A Műszaki-oktató Szak jelenleg a szakközépiskolai gyakorlati műszaki tárgyak szakoktatóinak pedagógiai képzését végzi, de későbbi feladata a műszaki tanárképzés lesz.

A főiskolán már most is folynak az oktatási szakiránnyal összhangban álló kutatások. A Tudománypolitikai Irányelvek célkitűzéseinek érvényesülése ezen a téren további fejlődést tesz lehetővé.

A FŐISKOLA KÖNYVTÁRA

Könyvtárunknak mint főiskolai könyvtárnak tevékenysége a fenntartó intézmény tevékenységéhez kapcsolódik. A könyvtári feladatokat és célkitűzéseket tehát elsősorban a főiskola feladatai és célkitűzései szabják meg.

Az, hogy a főiskola átmeneti körülmények között működik, a jelenlegi könyvtári szervezetre és tevékenységre is rányomja a bélyegét. Az egyes oktatási egységekhez külön könyvtárak tartoznak - a kari könyvtár, a tagozati könyvtárak és a Műszaki-oktató Szak könyvtára -, amelyek az illető részlegek szakirodalom-ellátásáról gondoskodnak. Ez a távolságok miatt egyelőre másképp nem oldható meg. Az átmeneti időszakban, tehát a Győrbe költözésig, a könyvtárak munkáját a könyvtárvezető szakmailag fogja össze.

Az adott helyzetben tehát rendkívül fontos volt a jövőbe mutató könyvtári feladatterv világos, egyértelmű megfogalmazása. A könyvtári feladatterv az a viszonyítási alap, amelyhez jelen tevékenységünket mérnünk kell és amely a fejlődés útját megmutatja.

A KÖNYVTÁRI FELADATTERV

A könyvtári feladatterv kidolgozásánál abból indultunk ki, hogy az új típusu felsőoktatási intézmény számára új típusu könyvtárat kell szervezni. A kialakítandó új könyvtártípus jellegét a főiskolán folyó tevékenységekhez

kapcsolódó könyvtári szolgáltatások elemzése alapján fogalmazzuk meg. Arra törekedtünk, hogy a könyvtár, a hagyományos gyűjtő és megőrző szerepből kilépve, a korszerű tájékoztatási módszerek és szolgáltatások alkalmazásával az oktató-nevelő és kutató munka aktív részese legyen.

1. A KÖNYVTÁR ÉS A HALLGATÓK

A hallgatók esetében a könyvtár

- biztosítja a tanulásukhoz szükséges könyvtári anyagot,
- szolgáltatásaival támogatja önálló munkájukat,
- elősegíti általános művelődésüket.

1.1 A hallgatók részére történő szerezményezés szempontjai

A könyvtár állandóan figyelemmel kíséri a képzési célkitűzéseket, tanterveket, tantárgyprogramokat. Ezekből és más forrásokból - elsősorban az oktatóktól szerzett információk alapján - a hallgatók rendelkezésére bocsátja a közvetlenül tanulási célokat szolgáló műveket (kötelező és ajánlott irodalom).

A könyvtár szem előtt tartja, hogy a tanulmányi célú gyűjteményben fontos szerepe van az alapfoku bevezetéseknek, a kézikönyveknek.

A szakmai fejlődéssel a közvetlen és élő kapcsolatot nem annyira a könyv-ujdonságok, hanem sokkal inkább a szakfolyóiratok cikkei jelentik. A könyvtár - az oktatókkal együttműködve - arra törekszik, hogy a hallgatók figyelmét felhívja legalább a magyar nyelvű szakfolyóiratok cikkanyagára.

1.2 A hallgatók önálló munkájának támogatása

Az egyetemeknek és főiskoláknak a társadalom számára korszerűen képzett szakembereket kell nevelniük. Az új ismeretek azonban olyan gyors egymásutánban és olyan tömegesen jelentkeznek, hogy a tananyag terjedelemben nem tudja követni a tudomány és technika vívmányait. A tárgyi ismeretek áradata helyett ezért a helyes szemléletre, a tudományos gondolkodásra való nevelést kell az oktatási intézmények tevékenységének középpontjába helyezni.

A tudományos gondolkodásra szüksége van minden művelt szakembernek; a munkahelyi feladatok egy része ugyanis olyan, amely a szakember számára egyénileg esetleg új. Az ilyen feladatok megoldásakor a szakember önállóan birkózik meg a nehézségekkel, tehát szubjektíve újat alkot.

A könyvtár a tudományos gondolkodásra való nevelés egyik központja. Ahogy a jól felszerelt laboratórium a szakmai gyakorlat tanmühelye, úgy a diplo-

mamunka, a pályamunkák és az oktatás folyamán felmerülő egyéb - önálló munkát kívánó - feladatok megoldásánál a könyvtár egész állományával, katalógusrendszerével és tájékoztató szolgáltatásaival a hallgató rendelkezésére áll, ily módon a tudományos gondolkodásra való nevelésnek fő eszköze.

Fontos, hogy az oktatók gondosan előkészített terv alapján egyre több önálló munkát kívánó feladatot építsenek be az oktatás menetébe. A könyvtár pedig velük együttműködve szerezze be a megoldáshoz szükséges szakirodalmat.

A hallgatók önálló munkájának támogatásával a könyvtár már szakkönyvtári szolgáltatásokat nyújt, és ezzel szervesen bekapcsolódik a főiskola oktató-nevelő munkájába.

A könyvtár a szakirodalomért jelentkező hallgatót a gyakorlatban ismerteti meg a könyvtári kutatómunka módszereivel (katalógusok, referáló folyóiratok, bibliográfiák használata, tájékoztatás a szakirodalom forrásairól stb.), de gondoskodik a könyvtári és tájékoztatói szolgáltatások felhasználásának oktatásáról is.

1.3 A hallgatók kulturális színvonalának emelése

A könyvtár megfelelő politikai-világnézeti, szépirodalmi, ismeretterjesztő irodalmi anyag beszerzésével részt vesz a hallgatók kulturális színvonalának emelésében. E célból szakmai-kulturális rendezvényeket is szervez, vagy ilyenek szervezését támogatja.

2. AZ OKTATÁS ÉS KUTATÁS SZAKIRODALOM-ELLÁTÁSA

Az MSZMP Központi Bizottságának tudománypolitikai irányelvei hangsúlyozottan megkívánják, hogy a felsőoktatási intézmények a jövőben fokozottan vegyenek részt a kutatási tevékenységben. Az egyetemeken és főiskolákon végzett kutatásoknak - a kutatási feladat megoldásán túl - az oktatás és képzés tartalmának és módszereinek korszerűsítését kell szolgálniuk. A főiskolán végzett kutató-fejlesztő munka összhangban áll az intézmény oktatási szakirányával, így a könyvtár gyűjtőkörét nem módosítja, viszont magasabb követelményeket támaszt a könyvtári szolgáltatásokkal szemben. Míg a hallgatók szakirodalom-ellátásánál a könyvtári tevékenység oktató-nevelő jellege áll előtérben, addig az oktatás és kutatás szakirodalom-ellátásánál a könyvtárnak korszerű szakkönyvtári szolgáltatásokat kell nyújtania. Ez a kettősség azonban csak látszólagos. A valóság az, hogy minél színvonalasabb szakkönyvtári tevékenységet végez a főiskolai könyvtár, annál színvonalasabban tesz eleget oktatási-nevelési feladatainak is, hiszen a hallgatót saját munkájával és a könyvtári szolgáltatásokkal szemben is igényességre neveli. Tehát a főiskolai tanszékeken végzett színvonalas szakmai tevékenység a könyvtári munkán keresztül az oktatás szintjét is emeli.

2.1 A könyvtár gyűjtőköre

A könyvtár gyűjtőköre a hallgatók, oktatók és kutatók igényeinek ismeretében az alábbiak szerint alakul:

A főgyűjtőkör a vasuti, közuti, vízi közlekedéssel, a közlekedés-építéssel, a vezetékes és vezeték nélküli távközléssel, a vasuti és postai üzemmel, a vasuti és közuti járműgyártással, a műszaki szakemberek pedagógiai képzésével kapcsolatos tudományágak irodalma.

A mellékgűjtőkör azoknak a tudományágaknak az irodalma, amelyek az üzemmérnök, a műszaki oktató- és tanárképzést mint alap-, alapozó és kiegészítő tárgyak teszik teljessé.

A könyvtár beszerez még az ifjúság nevelését és általános műveltségi színvonalának emelését biztosító ismeretterjesztő és szépirodalmat is.

A gyűjtőkör tehát mind a hallgatók, mind az oktatók esetében - más szak-könyvtárakhoz hasonlóan - csak a művek bizonyos csoportjára szorítkozik.

2.2 A könyvtár gyűjtési politikája

A könyvtár messzemenően igyekszik kielégíteni a hallgatóknak, az oktatóknak és a kutatóknak a gyűjtőkörrel összhangban álló igényeit.

A könyvtárnak ismernie kell a tanterveket, a tantárgyprogramokat, tájékozódnia kell a főiskolai kutatási feladatokról. Fel kell mérnie a hallgatók és kutatók szakirodalmi és információszükségletét, lehetőleg elébe menve a várható szükségleteknek is.

Míg a hallgatók igényei elsősorban az általános szakmai tájékoztatást nyújtó művekkel elégíthetők ki, addig a kutatási, fejlesztési feladatok irodalomszükséglete a minél frissebb és elsősorban speciális információt tartalmazó dokumentumok felé tolódik el (szakfolyóiratok anyaga, kongresszusok anyaga, kutatási jelentések, disszertációk, tapasztalatcsere-beszámolók, szabadalmak, szabványok).

2.3 A könyvtár állományának feltárása

A korszerű szempontok alapján végzett gyarapítás is csak akkor éri el célját, ha a könyvtár megfelelően feltárja állományát és gondoskodik arról, hogy az érdeklődők hozzáférhessenek. A főiskolai könyvtár értékét nem elsősorban az ott összegyűjtött anyag mennyisége adja meg - legyen az szakmai szempontból bármilyen értékes -, hanem az anyagból a könyvtár szolgáltatásaival az olvasók számára nyújtott információ. A könyvtár feltáró tevékenysége és szolgáltatásai a központi tájékoztató intézmények szolgáltatásaihoz kapcsolódnak, azokat a különleges igényekhez alkalmazkodva egészítik ki. Nemcsak az egyes szakterületek fejlődéséről felvilágosítást nyújtó, szétsugárzó tájékoztatásra van szükség, hanem egyes, az oktatás vagy kutatás szempontjából fontos témakörökben visszakeresésre alkalmas anyagok is rendelkezésre kell állnia.

Mind a központi, mind a helyi tájékoztatás igényeket indukál. A tájékoztató munka csak akkor lehet gyümölcsöző, ha ezeket a könyvtár ki is tudja elégteleni: saját anyagából, könyvtárközi kölcsönzéssel, reprográfiai uton készített másolatok, mikrofilmek stb. beszerzésével ill. készítésével. A korszerű másoló (sokszorosító) berendezések a színvonalas könyvtári munkához nélkülözhetetlenek.

A FŐISKOLA KÖNYVTÁRA ÉS GYŐR

Győr első műszaki felsőoktatási intézményének könyvtára nyilvános könyvtár lesz. A városban van néhány jól felszerelt vállalati műszaki könyvtár, de ezek a kívülállók számára nem hozzáférhetők. Pedig a műszaki tudományok rohamos fejlődése következtében gyorsan elévülnek az egyetemeken, főiskolákon szerzett ismeretek, parancsoló szükséggé vált a szakemberek állandó önképzése és továbbképzése. Logikus, hogy a műszaki értelmiség továbbképzésére elsősorban a műszaki felsőoktatási intézmények könyvtárai nyujtsanak lehetőséget.

Az olyan nagy információértéket jelentő könyvállomány, amelyet egy felsőoktatási intézmény könyvtára őriz, katalógusaival feltár, tájékoztató szolgáltatásaival szétsugároz vagy visszakeresésre alkalmassá tesz és kölcsönző szervezetével az olvasó rendelkezésére bocsát, nem zárható el az elől a társadalom elől, amelynek létrejöttét és fenntartását végső fokon köszönheti.

Győr és a műszaki főiskola könyvtára között további kapcsolatot jelenthet a könyvtárban folyó irodalmi jellegű tevékenység. A főiskolai könyvtár mint szakkönyvtár gyűjteni kívánja a főiskola oktatási szakirányával rokon győri iparágak és gyártmányok irodalmát. A magyar járműgyártóipar kezdetei nincsenek még feltárva és hiányosak a későbbi időszakokra vonatkozó ismereteink is. Az első világháború végéig a magyar járműgyártóipar vizsgálatánál nem nélkülözhető a magyar-osztrák gazdasági és műszaki kapcsolatok elemzése. Ezért az osztrák alapítású Magyar Vagon- és Gépgyár korai gyártmányainak technikátörténeti vizsgálata is sok értékes szempontot vethet fel.

ÖSSZEFOGLALÁS

A főiskola nem elégedhet meg csupán ismeretek közlésével és a hallgató nem készülhet fel leendő pályájára csupán a tananyag elsajátításával. Megfelelő, korszerű oktatási formák alkalmazásával ki kell fejleszteni a hallgatókban azt a készséget, hogy meg tudják fogalmazni az oktatás, majd később a gyakorlati munka folyamán adódó, önálló megoldást kívánó prob-

lémák lényegét, ezt kapcsolatba tudják hozni már meglévő ismereteikkel, el tudják dönteni, hogy a megoldáshoz milyen további információkra van szükség, és tudják, hova kell fordulni ezek megszerzéséért.

A szakmai információs szolgáltatás elsőrendű bázisa a főiskolán a főiskolai, a munkahelyen a munkahelyi szakkönyvtár. Az üzemmérnökképzéshez kapcsolódó főiskolai könyvtárak tehát szintén nem elégedhetnek meg a "tananyag" gyűjtésével, hanem az oktatás és kutatás igényeivel összehangolt szolgáltatásaikkal a tudományos gondolkodásra való nevelés műhelyeivé kell válniuk.

Sajátos könyvtári feladatként egyrészt meg kell ismertetniük a hallgatókat a szakkönyvtárak szervezetével, szolgáltatásaival, a könyvtárhasználat módszereivel, másrészt támogatniuk kell a hallgatókat önállóan megoldandó feladataik elkészítésében. A gondosan megválogatott, tervszerűen fejlesztett könyvtári állomány a nélkülözhetetlen bázis, a hangsulynak azonban az igényekhez rugalmasan alkalmazkodó, színvonalas szolgáltatásokon kell lennie, amelyekben keresztül a műszaki főiskolák könyvtárai az oktatási folyamat szerves részeivé válnak.

A Magyar Izraeliták Országos Könyvtára

SCHEIBER Sándor

AZ ORSZÁGOS RABBIKÉPZŐ INTÉZET KÖNYVTÁRA

Az Országos Rabbiképző Intézet 1877. október 4-én nyitotta meg kapuit. Már előtte szükség volt arra, hogy könyvtárral szereljék fel. 1871. július 9-én hunyt el Lelio DELLA TORRE, a páduai Rabbiképzőn a talmud és decizorok docense. A zsoltárokat és az imádságos könyvet fordította olaszra. Ennél nagyobb érdeme, hogy értékes kézirat- és könyvtárat gyűjtött össze. Ez a gyűjtemény különösen kéziratban, ősnymtatványokban és antikvárokban volt gazdag. Összesen 1404 tételt tartalmazott. (1) KAUFMANN Dávid professzor, az Intézet első könyvtárosa - maga is könyvgyűjtő - 1877 júliusában vette át. Ehhez járult az 1876-ban elhalálozott OPPENHEIM Dávid nagybecskereki rabbi könyvtára, amely az újabb zsidó irodalom termését tartalmazta. A kettő együtt kb. 5000 kötetet tett ki.

Ez a kiindulási állomány az idők folyamán a következő gyűjteményekkel gyarapodott: